

Szeretném a lehető legszélesebb palettát felkínálni

Tarkövi Gábor tizenöt éven keresztül játszott a Berliini Filharmonikus Zenekarban szólótrombitás-ként. 2019 szeptemberétől azonban felhagyott ezzel, és egy új feladatkört vállalt el, amikor is tanítani kezdett az egyetemen. Nyilatkozatából kiderül, hogy milyen lehetőséget ajánlottak fel számára, és az is, hogy milyennek látja a magyar zeneoktatás jelenlegi helyzetét.

I Ön hosszú éveken keresztül trombitált olyan zenekarokban, amiről más zenészek csak álmodoznak, most mégis úgy döntött, hogy felhagy a zenekari játékkal és tanítani fog a Berliini Művészeti Egyetemen. Mi az oka ennek?

– A tanítás mindig is jelen volt az életemben; számomra ez egy érdekes feladat. Mondhatom, hogy rendszeresen tanítottam trombita mesterkurzusokon. Különben egyszer már feltették nekem ezt a kérdést, akkor azt válaszoltam, hogy a professzori kabátot akkor veszi magára az ember, amikor az üres. Lehet, hogy ez a karrieremben kicsit túl korán történt, még szívesen játszottam volna egy-két évet a zenekarban, de amikor ezt a pályázatot először kiírták, én még csak 44 éves voltam. Megkérdeztek, lenne-e hozzá kedvem, és akkor nemet mondtam. Hosszú éveken át keresték a megfelelő embert – sokakkal beszélgettek, de senki sem vállalta el. Amikor két éve ismét rákérdeztem, mi a helyzet a professzori állással, akkor azt mondták: még mindig nyitva áll a lehetőség, és jó esélyem lenne. Akkor már jelentkeztem. Nagyon örülök, hogy sikerült; közben 50 éves lettem, amiből 28 évet játszottam zenekarban, 25 évig szóló trombitásként, és az utóbbi 15 évem a Berliini Filharmonikusoknál telt. Ha most nem fogadtam volna el a professzúrát, akkor valószínűleg egész életemben nem kaptam volna újra egy ilyen lehetőséget. Németországban országos szinten 7-8 ilyen pozíció van, és akik a többi egyetemen tanítanak, ők nem annyira idősek, hogy nekem még egyszer esélyem lehetett volna egyet megpályázni. Korábban nem is jelentkeztem volna hasonlóra, mert még fiatal voltam hozzá. Viszont most, hogy szeptember óta ez a főállásom, érdekes szituáció állt elő: egyre jobban szeretem a tanítást, és abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy a tanári fizetésem nem sokban különbözik a zenekari béremtől. Anyagiilag is megéri tanítani. Más országokban ezt nem lehetne ilyen könnyen meglépni, egyszerűen azért, mert ott nem éri meg.

I Túl azon, hogy a helyzet hozta a lehetőséget: tervezte, hogy valamikor tanítani fog egy egyetemen?

– Nem, de azt sem terveztem, hogy a Berliini Filharmonikusoknál fogok trombitálni. Csak sokkal kisebbeket

mertem álmodni. Úgy alakult, hogy a zenekarból két idősebb kollégám – akiket nagyon szerettem – épp nyugdíjba ment, többek között ennek hatására döntöttem úgy, hogy megpróbálom a berliini állást. Egyik lehetőség hozta a másikat. Hogy sikerült, az óriási öröm volt számomra, és mondhatom, hogy egy új életet kezdtem; a zenekari lét mozgalmas és eléggé stresszes. A tanítás azért nyugodtabb, aminek az előnyeit most kezdem érezni. Már másfél éve tanítok, mert az elmúlt évben óraadó voltam. Így tudtam mostanra felépíteni az osztályomat.

I Mennyiben tudja folytatni az eddigieket – van lehetősége szólózni, kurzusokon tanítani?

– Igen! Sőt: több mesterkurzust tudok tartani, mint eddig. Évente négyszer-ötször járok Spanyolországba; megyek Portugáliába, készülök Japánba – de tavaly Magyarországon is életre hívtunk egy kurzust, ami Balatonföldvári Trombitás Napok néven vált ismertté. 2020-tól ez nemzetközi kurzus lesz, 24 fiatal trombitást tudunk fogadni. Hárman tanítunk: Nemes Balázs, a Frankfurti Rádió szólótrombitása, Roman Rindberger, aki Bécsben tanít és egy világhírű együttesben játszik, illetve én. Mindemellett több szólókoncertet tudok elvállalni, most 15-20 ilyen koncert is belefér évente. Több idő jut a kamarazenélésre is. A tanítás különben abból a szempontból is jó, hogy én rengeteget tanulok a növendékektől, miközben tanítom őket. Látom, hogy működik náluk, amit én gondolok, javasolok; izgalmas munka folyik ezen a szinten, ahol már nem elsősorban a technikai problémákkal törődünk. Az életem tehát színes a tanítás mellett is. Különben zenekarban játszani óriási felelősség. A trombita egy hangos hangszer, a hibák is jól hallatszanak.

I Milyen koncepcióval kezdett neki a tanításnak? Milyen célokat tűzött ki maga és a növendékek elé?

– Hatalmas könnyebbség számomra, hogy azt tanítom, amit szeretnék. Az lesz a fókuszpont, amit én meghatározok, ebbe senki sem szól bele. Mikor megpályáztam az állást, le kellett adnom egy munkatervet, amit a vezetés pozitívan bírált, és azt mondták: tessék, a feladat az enyém, tegyem, amit jónak látok. Természetesen tudom, hogy szólistaként százból mindössze két-három

ember él meg. Ők már 18 évesen is kiemelkedően jók. De sokszor ezek a különlegesen jó adottságokkal rendelkező zenészek is zenekarban akarnak elhelyezkedni, és akkor aztán nagy gond, ha nincs meg a megfelelő képzettségük. Bár a szólisták és a zenekari zenészek képzése nagyban különbözik, a kettőt össze lehet hangozni! El kell magyarázni a növendékeknek, hogy mi mindent kell megtanulni ahhoz, hogy ne az utcára kerüljenek. A legszívesebb oktatás tapasztalataim szerint Angliában van, abból kifolyólag, hogy ott a nagyzenekaroknál nincs fix szerződés. A zenészek ugyan tagok, de csak akkor van fizetésük, ha játszanak is. A tagság önmagában nem jelent garanciát semmire. Ha valaki húsz koncertet ad egy hónapban, nagyon jól keres, de van olyan is, hogy csak hármat – akkor nyilván kevésbé. Ezért mindent játszanak: jazzt, könnyűzenét, barokk trombitát, klasszikus trombitát szólóban és zenekarban is. Hogy erre felkészüljenek, négy különböző szakterületet tanulnak a növendékek a Royal College-ban. Ez nagyon jó és inspiráló. Én megpróbálok ugyanilyen sokoldalúan képezni a saját növendékeimet; például egy asszisztens segítségével tanítok barokk trombitát is, ami sosem volt az én specialitásom. Van egy másik asszisztensem, aki csak zenekari játékmódot tanít. Az óráin három-négy növendék zenekari állásokat gyakorol vele. Összességében a tanári munkámat három asszisztens támogatja, köztük van Guillaume Jehl, aki a Berlini Filharmonikusok új szólótrombitása – ő mesterkurzusokat tart a növendékeknek. Megpróbálok olyan széles palettát bemutatni, amelyet csak lehet, hogy azt a sokrétűséget, ami az életben várja őket, megismerjék, és meg is tanulják. Ha ugyanis egy karmester barokk trombitát kér egy darabban, akkor erre fel kell őket készíteni, más-hogy, hirtelenjében nem fognak tudni váltani.

■ *A tanulmányai során erre Önt felkészítették? Olyan sokrétű képzést kapott, mint amit most a növendékeinek nyújt?*

– Mikor Magyarországon tanultam anyolcvanas években, nagy szerencsém volt a főtárgytanárommal. Geiger György egy sokszínű trombitás, egy olyan profi, aki maga is szólózott, rengeteg neki írt darabot mutatott be, emellett a Rádiózenekarban fújt. Kiváló szólótrombitás volt, és emellett könnyűzenét is játszott, kiismerte magát az ehhez való artikulációban is. Ez rám is átragadt, hiszen korán a példaképem lett; ő soroksári sváb volt, én csolnoki, egészen fiatal koromban gyakran találkoztunk a sváb bálokon és más zenekari alkalmon. Számomra egy ikonikus alak volt, tőle rengeteg tanultam. Én úgy látom, hogy Magyarországon az, hogy mennyire sokszínű a tanítás, erősen tanárfüggő. Persze Németországban is akad olyan, aki csak leadja az órát. Viszont óriási különbség, hogy Németországban anyagilag megéri tanítani, itthon valószínűleg nem. Nem mondhatjuk, hogy a magyar szisztéma rossz, de abból él, hogy nagyon becsületes, ízig-vérig zenész

emberek tanítanak. Amíg ők nem vesztik el a kedvüket, addig a képzés változatlanul világszínvonalú lesz, de ha ők belefásulnak ebbe, vagy nem nevelődik ki egy újabb ilyen becsületes generáció, akkor szomorú idők következnek.

■ *Ön szerint nem lenne szükséges intézményi szinten változtatni a felsőfokú tanítás koncepcióját? Kellő figyelmet kap például a zenekari játék oktatása?*

– Magyarországon is vannak ilyen órák, de nyilván nem fogja tudni olyan ember tanítani a zenekari játékot, aki sosem ült zenekarban! Berlinben többek között azért örültek nekem, mert a zenekar révén már elég ismert volt a nevem, így van rá esély, hogy sok növendék jelentkezik hozzám. Ott tartok, hogy 35-ből választhatok kettőt-hármát; nem is könnyű dönteni a felvételin! Mivel zenekarban játszottam, pontosan tudom, hogyan kell ezt csinálni, és ezt is tanítom. Azt hiszem, akik felkértek az állásra, ők pontosan emiatt is hívtak.

■ *Magyarországon is játszott zenekarban?*

– A tanárom, Geiger György sokszor vitt a Rádióba hagnizni. Ezekből az alkalmakból nagyon sokat tanultam. Tagként viszont egyik zenekarban sem játszottam! Két próbajátékra is elmentem, és egyik sem sikerült. Igazából azért voltam akkor szomorú, mert ezzel eldőlt, hogy nem fogok hazajönni. A családom szerette volna, hogy itthon legyünk. Sváb gyökereim miatt sosem volt idegen tőlem a német kultúra, de eleinte erős honvágyam volt. Mivel itthon nem működtek a dolgaik, mégis külföldön maradtam. A kudarc után egy fél évvel Németországban megnyertem az első olyan állásomat, ahol szólótrombitás lettem. Itthon sokan azt gondolják az Akadémia befejezése után: megvan a diploma, ezzel minden kész, és már nem kell annyit gyakorolni, mint előzőleg. Mivel 14 évesen már nagyon sokat gyakorolnak, 24 éves korukra elfáradnak, belefásulnak. Ez egyébként pont a testi növekedés időszaka, ami a hangszerjátékban is problémákat hoz magával. Egy magyar fiatal 18 évesen általában sokkal magasabb színvonalon zenél, mint egy német, ott ugyanis nincs konzervatórium: leérettségiznek, és utána kezdenek komolyan zenét tanulni. 25 éves korukra ez kiegyenlítődik, addigra a németek behozzák a magyarokat. Emiatt a magyar rezezeknek külföldön 21-22 évesen van óriási sanszuk.

■ *Sokan élnek ezzel a lehetőséggel, sokan mennek külföldre tanulni?*

– Ma már rengeteg növendék megy külföldre a konzi után. Nekem is van két magyar növendékem. Ennek az az előnye, hogy aki itt kezd, az rögtön benne van a vérkeringésben, rögtön látja, mit kell tudnia. Nálam nagyon fontos, hogy zenekari állásokat fűjjanak, ez a tananyag 50%-a. A másik fele barokk zene, szóló technika, de a fókusz a zenekaron van. Persze ha valaki nagyon jó technikailag, sok szólót fújt, akkor ezt is erősítem, de mindez

leginkább a kiállása miatt fontos. Az összes dolgot párhuzamosan kell vinni, nehezíteni, és úgy kell felépíteni, hogy minden területen egyre jobbak legyenek a trombitások. Fontosnak tartom a tanításban a próbajátékok szimulálását is. Kéthetente van nálunk ilyen; ugyanazt az anyagot egymás előtt eljátsszák. Bár szörnyen izgulnak, mégis hasznukra válik, mert így felkészülnek arra a helyzetre, amikor élesben folyik a próbajáték. Sokszor tölem idegesebbek, mint idegenek előtt. Néha vendégeket is hívok, például a Berliini Filharmonikusok régi szólótrombitását, aki hetven éves, nálunk mindenki ismeri. Ha ő ott ül, még ijedtebbek, de ebben az ijedségben meg kell tanulniuk funkcionálni. Én azt hiszem, Magyarországon rengeteg a jó tanár, aki becsületből, a legjobb tudása szerint tanít. De az világosan látszik, hogy sem a megbecsültségüktől, sem a perspektívaiktól, sem az adminisztrációs terheiktől nem lesz nagyobb kedvük tanítani. Ha valakinek van elképzelése, mit tanítson, azt hagyni kell. Akinek megmondják, mit kell átadnia, az sosem lesz jó tanár – vagy azért, mert nincs elképzelése, vagy mert nincs ereje átadni a saját koncepcióját. A főiskolai nível egyébként azonnal megváltozott, amikor kinyíltak a határok. Az én gyerekkoromban nem lehetett még külföldre menni, mindenki itthon maradt. Ma már sok tehetség Nyugatra megy, ezt megengedhetik maguknak, ráadásul, ha ügyesek, hamar találnak olyan lehetőségeket, amikből kapnak elég pénzt a megélhetésükre is. Így már nem drágább a tanulás, mint idehaza. A magyar diákok segítik is egymást, mondhatom, hogy szinte hálózatként támogatják az újonnan érkezőket szállással, továbbadott lehetőségekkel, információkkal. Rögtön benne vannak a zenei életben. Honvágyuk nincs. Itthon a szisztéma azért működik még, mert azok az emberek, akik végzik a munkájukat, nem foglalkoznak azzal, hogy a körülményeik nem jók. Most nem csak az adminisztrációs terhekre gondolok: sajnos a fizetésekben sem látszik a megbecsülés, a perspektíva. Ha egy focista, aki csak a cserepadon ül, hárommillió forintot keres havonta, míg

a zeneakadémia tanszakvezető tanárának az éves fizetése sem éri el ezt, nehéz nagyvonalúan legyinteni. Mindig a kultúra sérül leghamarabb, ha nincs kellő támogatás a rendszerben.

■ *A sokat emlegetett bolognai rendszer pontosan az átjárhatóságot, a külföldön tanulást szándékozik megkönnyíteni. Mi erről a véleménye?*

– Németországban a bachelor képzés eleve négy év, azaz nyolc szemeszter. Amikor átálltak erre, akkor nagy népvándorlás volt, de azt is tudni kell, hogy ott igen komolyan veszik a mestert, külön felvételi van erre. Diplomám szerint én is mestertanár vagyok, művész diplomája kevés embernek van. Nem látok hibát a bolognai rendszerben, ha működik, márpedig Berlinben működik. Vannak növendékeim, akiktől négy év után el fogok köszönni, pedig az ember általában megszereti a növendékeit, és ha lehet, viszi őket tovább. A BA önmagában még nem ad semmit, a masteren pedig szakosodni kell zenekarra vagy szólóra – de én mindkettőt ugyanazt tanítom. A felvételin is inkább az dönt, hol van épp hely. Gyakorlatban ez úgy néz ki: aki a négyéves alapképzés után nem kap állást, elvégzi a zenekari mestert. Aki még akkor sem találja meg a helyét, az mehet szóló masterre. Aki már ezt is megszerezte, egy másik országban még mindig csinálhat egy újabb mestert. Én úgy látom, a kevésbé szorgalmas növendékek mennek egyik helyről a másikra, de ennek nincs értelme, ez nem javít rajtuk. Ilyen növendékeket nem szoktam felvenni, de mivel most kezdtem rendszeresebben tanítani, még nem látom a rendszert a maga teljességében. Berlinben óriási az egyetem, a feletteseim nem követik, napi szinten mit csinálók. Rám hagyják, hogy a heti 18 órát mivel töltöm el. Ha el kell utaznom, az asszisztenseim hetekre is átveszik az osztályt; ha megszervezem, hogy a növendékek kellő színvonalú oktatást kapjanak, akkor nem gond, ha elmegyek. Nagy a szabadságunk.

Mechler Anna